

Skolelederforbundet

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Vår referanse: Trygve Beyer-Olsen
Vår dato: 14. juni 2023

Stortingsmelding om 5. – 10. trinn – Skolelederforbundets innspill

Skolelederforbundet er enig i at skolen i større grad må ivareta og fremme elevenes motivasjon, mestring, læring og utvikling. Skolen kan bli mer praktisk og variert, slik at elevene kan lære mer og trives bedre.

Men vi er usikre på om dette krever en ny stortingsmelding, all den tid oppdraget allerede er godt beskrevet i LK20 sin overordnede del. Dersom skolen fullt ut hadde tatt inn over seg denne delen av læreplanen, ville en slik melding vært overflødig. Som eksempel kan vi trekke frem følgende sitat fra overordnet del, Opplæringens verdigrunnlag pkt 1.4 Skaperglede, engasjement og utforskertrang:

«Skolen skal la elevene utfolde skaperglede, engasjement og utforskertrang, og la dem få erfaring med å se muligheter og omsette ideer til handling.»

Barn og unge er nysgjerrige og ønsker å oppdage og skape. I opplæringen skal elevene få rike muligheter til å utvikle engasjement og utforskertrang. Evnen til å stille spørsmål, utforske og eksperimentere er viktig for dybdelæring. Skolen skal respektere og dyrke fram forskjellige måter å utforske og skape på. Elevene skal lære og utvikle seg gjennom sansning og tenkning, estetiske uttrykksformer og praktiske aktiviteter.»

Skolelederforbundet velger likevel å komme med innspill allerede nå til meldingen. En intern arbeidsgruppe bestående av rektorer fra barne- og ungdomsskoler og 1. – 10. skoler har drøftet de 10 punktene og kommer med følgende innspill:

1. Praktisk og variert undervisning

Skolelederforbundet mener at all undervisning må være relevant for elevene. På mellom- og ungdomstrinnet er det svært viktig at undervisningen i tillegg er både praktisk og variert. Disse årene er avgjørende for fullføringen av vgs. De nye læreplanene legger grunnlaget for dette. I læreplanene er det flere kompetansemål som støtter opp om elevenes læring gjennom å prøve og feile. I grunnleggende ferdigheter i alle fag står det at elevene skal kunne "utforske, eksperimentere og løse problemer på ulike måter".

Ledelse av profesjonsfellesskapet må styrke og oppmuntre til en kultur for å bruke dagens læreplaner som veiledning og støtte heller enn å lese fagplanene som rigide retningslinjer som må følges til punkt og prikke. Skoleledelsen må støtte og oppmuntre profesjonelt pedagogisk skjønn.

Det er en stor utfordring at en stor andel norske skoler ikke har bygg, rom og utstyr slik at det er mulig å legge til rette for praktisk og variert undervisning.

2. Eksamen og vurdering

Skolelederforbundet mener at også sluttvurderingen, ikke bare underveisvurderingen må gjenspeile gjeldende læreplanverk og overordnet del. Opplæringsloven påpeker også sammenhengen mellom opplæringen og vurderingen. Vi vet at sluttvurderingen er førende for metodiske valg i læringsprosesser. Det er behov for en ny innretning av sluttvurdering, slik at dette blir i tråd med intensjonene i læreplanverket i LK20 og ivaretar de praktiske ferdighetene. Vi viser ellers til podkasten med Per Kristian Larsen Evjen fra 25. april:

<https://open.spotify.com/episode/2doThMQOzVLr6RSeAQvS5H?si=588a7cf997a54834>

3. Skolemiljø, trivsel og motivasjon

Skolelederforbundet mener at arbeidet med et inkluderende læringsmiljø er avgjørende for en god skole. Aktivitetsplikten til alle voksne i skolen må sikre at læringsarbeidet og all faglig aktivitet styrker elevens tilhørighet og bidrar til like muligheter for alle. Det er ingenting i dagens læreplanverk som ikke bidrar til å sikre dette mandatet.

Det er en viktig lederoppgave å sørge for at alle aktører forstår viktigheten av å koble sammen den faglige og sosiale læringen, og dermed sikre en fellesskapende didaktikk og elevenes "wellbeing". Skolelederforbundet vil foreslå at det bør bli obligatorisk med ressurs til sosiallærer også på barnetrinnet. Vi trenger bedre koordinering mellom nivåene og økt kapasitet i de ulike instansene som jobber tverrfaglig for et inkluderende læringsmiljø og oppfølging av § 9a (kommuner, fylkeskommuner, statsforvalter, mobbeombud, PPT, BUP mm).

4. Laget rundt eleven/andre yrkesgrupper i skolen

Skolelederforbundet har i mange år ment at laget rundt eleven må styrkes. Dessverre kan det synes som om det motsatte har skjedd. Ressursene i skolen reduseres bl.a. på grunn av dårligere kommuneøkonomi. Nasjonale tiltak som for eksempel lærernormen, har redusert skoleeieres og ledes mulighet til å selv å sette inn ressursene der det er størst behov. Vi mener derfor at det er på høy tid at skolene får nødvendig handlingsrom og tilstrekkelige ressurser slik at det kan settes inn varierte og kompetente tiltak som treffer behovet til alle elever og som ivaretar lokale behov. Ressursene må være såpass store at det ikke blir nødvendig for ledelsen å måtte velge mellom lærere og andre yrkesgrupper, eller erstatte de profesjonene man allerede har. Det må være tid til samarbeid slik at ressursene kan utnyttes best mulig på tvers av profesjonene. Skolelederforbundet foreslår at et tverrfaglig samarbeid i og rundt skolen bør ledes av rektor. Dette vil etter vårt skjønn være i tråd med en tillitsreform.

5. Skolen som arbeidsplass

Særavtalen for undervisningspersonalet er ofte til hinder for intensjonene i læreplanverket om variert og tilpasset opplæring. Samarbeid med lokalt næringsliv, bruk av verksteder og alternative læringsarenaer krever, som vi har nevnt flere ganger, fleksibilitet i fag- og timefordelingen og i arbeidstidsordningene. Et godt samarbeid i profesjonsfellesskapet må styrkes. Til dette må det settes av tid og ressurser.

Dagens system med grunnskole og videregående skole i ulike forvaltningsnivåer bidrar til at det er utfordrende å få til god samhandling og samarbeid mellom nivåene.

De samme faktorene bidrar til store utfordring med tanke på å lede fellesskapet i skolen og å få til samarbeid på tvers og koordinere innsatsene.

6. Profesjonsutvikling og kompetanse

Skolelederforbundet har levert hørings svar til NOU 22:13, "Med videre betydning", og viser til dette. Vi må sørge for et etter- og videreutdanningssystem som legger bedre til rette for karriere- og kompetanseutvikling. Vi vet at gode ledere, lærere og andre ansatte ønsker faglig påfyll og utvikling. Vi er derfor opptatt av bredere muligheter for videreutdanning for alle ansatte i skolen, herunder ledere. Ledere har ikke de samme mulighetene i dagens ordning. Målet må være at

regjeringen sammen med partene videreutvikler det helhetlige systemet for etter- og videreutdanning.

7. Fag- og timefordeling

Strukturer som dagens fag- og timefordeling og bestemmelser knyttet organiseringen av undervisningspersonalets arbeidstid, er etter Skolelederforbundets skjønn i strid med intensjonene i overordnet del. Fag og timefordelingen setter mer søkelys på telling og avgrensning i stedet for mulighetene. Skolelederforbundet mener at det må være større rom for faglig skjønn i organiseringen av skolehverdagen. Og fag- og timefordelingen burde være pedagogisk og lokalt begrunnet, og med utgangspunkt i elevenes behov, ikke fastsatt sentralt. En begynnelse kunne være å øke mulighet for lokale disponeringer til minimum 10 % i både grunnskole og videregående skole. Dette må i tillegg sees i sammenheng med ressurser knyttet til laget rundet eleven og skolens brede mandat. Elevmedvirkningen som løftes frem i forslag til ny opplæringslov, vil også kreve økt lokalt handlingsrom dersom vi skal ta dette på fullt alvor. Dagens ordning med tilvalgsfag i ungdomsskolen låser elever til valg som binder elevene alt for tidlig, og dette kan bidra til feilvalg for videre skolegang. Vi ønsker mer åpne løp.

8. Digitalisering og teknologi i skolen

Skolelederforbundet mener at vi må sikre at digitalisering og teknologi blir en integrert del av arbeidet i alle fag i skole-Norge. Den nye digitaliseringsstrategiens fokus på pedagogisk bruk av verktøy er riktig og godt. Norsk forskning (bl.a. ved Blikstad-Balas,) viser at vår bruk av digitale verktøy hittil har gitt mer en til en- jobbing, mindre elevsamarbeid, (elevene har hver sin enhet, mer individuelt arbeid, mer bruk av pasifiserende oppgaver, dårligere utvalg av kvalitetssikrede læreverk og stor sprik i praksis både mellom og i skolene. Elevene viser et lavere nivå på grunnleggende digitale ferdigheter enn intensjonene har vært.)

Vi må øke kompetansen og bevisstheten om å jobbe mer med de grunnleggende ferdighetene, samarbeid og samskaping, medvirkning og oppgaver som strekker seg over tid/fag/ferdigheter. Vi må sikre at også digital praksis ivaretar kreativitet, variasjon, aktivitet og dybdelæring. Kompetanse og støtte på alle nivåer er en kritisk faktor, og dette må styrkes.

9. Elevmedvirkning

Skolelederforbundet stiller seg bak forslagene til ny opplæringslov som omhandler elevmedvirkning. Vi mener at det er avgjørende at elevene får mer innflytelse på egen læring og på egen skolehverdag. Elevenes medvirkning omfatter danning, innhold i opplæringen og i arbeidet med vurdering. Elevdemokrati er mye mer enn deltakelse i f.eks. elevråd. Dette arbeidet fordrer også handlingsrom og lokale disponeringer av fag og timefordeling.

Med vennlig hilsen,

Mona Søbyskogen /s/
Nestleder